

Två innehåll, två verkligheter, del I

Det finns fyra saker som jag tror är absolut nödvändiga att förstå om vi som kristna skall kunna möta de behov som vår samtid har och det överväldigande motstånd som vi möter i kulturen. De är två innehåll och två verkligheter:

Det första innehållet: En sund lära

Det andra innehållet: Ärliga svar på ärliga frågor

Den första verkligheten: En sann andlighet

Den andra verkligheten: Skönheten i mänskliga relationer

Det första innehållet: En sund lära

Den första punkten berör klarheten i lärans innehåll vad gäller de centrala elementen i kristen tro. Att tala om att möta de hot som möter oss i tiden eller att fullfölja vår kallelse i slutet på 20:e århundradet är meningslöst om vi inte medvetet hjälper varandra att uppehålla en klar läromässig position. Vi måste ha modet att inte kompromissa med liberalteologin och speciellt den nyortodoxa existentialistiska teologin.¹

Kristen tro är en organisk systematisering av sanning. Kristen tro är ett system och vi bör inte skämmas för ordet *system*. Det finns sanning och vi måste hålla fast vid den. Där finns också gråzoner där vi måste tillåta skillnader mellan oss men på de centrala frågorna får det inte finnas någon kompromiss.

Evangelikala kan ibland falla in i något som i själva verket inte är långt från existentiell teologi utan att vara medvetna om det. En form av sådan "evangelikal existentialism" kan uttryckas med attityden (om än inte med de exakt de orden) "Ställ inga frågor, bara tro." En sådan attityd har alltid varit felaktig men den är dubbelt felaktig idag då vi är omringade av ett ogenomträngligt konsensus som delar upp verkligheten i det förnuftiga och det icke-förnuftiga och alltid placerar det religiösa bland det icke-förnuftiga. Vi måste hjälpa varandra att komma bort från denna idé. Det är inte mer andligt eller bibliskt att tro utan att ställa några frågor. Det är mindre bibliskt och kommer att leda till en förkrympt andlighet eftersom hela människan då inte är involverad i tron. Som en konsekvens måste de av oss som är lärare och evangelister i vår

evangelisation, i våra personliga liv, i ungdomsarbete och vår tjänst var vi än befinner oss, vara fast beslutna att inte falla i fällan som säger: "Ställ inte några frågor, bara tro." Hela människan måste förstå att evangeliet är sanning och hålla det för sant därför att hon är övertygad på grund av goda och tillräckliga skäl att det är sant.

Dessutom måste vi vara noga med att betona innehållet i vårt budskap. Hur mycket innehåll beror på de människor vi arbetar med. I en universitetsmiljö kommer innehållet att vara aningen annorlunda än i en miljö där människor inte är utbildade. Oavsett om vi arbetar med en utbildad man eller kvinna eller om vi arbetar med en intellektuell måste det evangelium vi predikar vara innehållsmättat. Sannerligen, vi måste vara mycket noga med att inte välja enkla lösningar (som först kan se så fascinerande ut) om vi vill föra människor till ett avgörande så att de verkligen vet vad de ska besluta om.

Till oss på L'Abri har det kommit personer som har "tagit emot Jesus som Frälsare" utan att varit säkra på att Gud ens existerar. De har aldrig konfronterats med frågan om Guds existens. Att ta emot Jesus som Frälsare var alltid för dessa ett abstrakt och isolerat fenomen utan tillräckligt innehåll. I verkligheten var det egentligen bara en "tripp" som vilken som helst.

På samma sätt kan vi på kristna utbildningsinstitutioner försöka att enbart beröra studenterna på grundval av något religiöst, isolerat från det som har med intellektet att göra, separerat från de akademiska ämnena och studiets helhet. Detta måste vi säga nej till.

Vi måste lära oss att vår tid är en tid präglad av en mycket subtil religiös och politisk manipulation, en manipulation genom ett "cool" sätt att kommunicera, en kommunikation utan innehåll. Och när vi ser dessa företeelser måste vi stå emot dem. Vi har ett budskap med ett innehåll eftersom kristen tro är ett organiskt system. Det är inte *enbart* ett system. Kristen tro är verkligen inte enbart en akademisk angelägenhet men å andra sidan finns där ett ordnat system eftersom den människa som tar emot Jesus som Frälsare måste göra det med förståelsen att före världens skapelse existerade inte bara en gud utan en personlig Gud. Och om hon "tar emot Jesus som Frälsare" och inte förstår att Gud existerar som en oändlig och personlig Gud, eller att människan är skapad till Guds avbild och därmed har ett värde, eller inte förstår att människans dilemma inte är metafysiskt därför att hon är liten, utan moraliskt därför att hon

gjorde uppror mot Gud i ett rumstidsligt fall, då är det osannolikt att hennes tro är frälsande. Om vi "evangeliserar" genom att bjuda folk att "ta emot Jesus som Frälsare" på detta sätt kommer det vi gjort endast att garantera att de kommer att avfalla och bli än mer oåtkomliga. (Alla måste inte veta allt – ingen människa vet allt. Om vi väntade tills vi visste allt skulle inte någon frälsas. Men det är en helt annan sak än att medvetet eller omedvetet förminska innehållet i den kristna tron.)

Ett annat sätt att falla in i den "evangeliska existentialismen" är att behandla den första delen av Första Mosebok som de existentiella teologerna behandlar hela Bibeln. Den första delen av Första Mosebok är historia, rumstidslig historia och fallet är ett rumstidsligt fall. Om vi inte håller det för sant kommer vi inte att kunna förstå varför Jesus kom för att dö och vi kommer då heller inte att förstå att Gud är en god Gud. Hela vårt svar på ondskans problem beror på ett historiskt fall i tid och rum. Det fanns en tid innan människan gjorde uppror mot Gud. Första Moseboks interna bevis och Nya Testamentets externa bevis (givet det sätt som det talar om första hälften av Första Mosebok) visar att den första delen av Första Mosebok verkligen skall förstås som tidsrumslig historia eftersom rummet och tiden utgör historiens väv.²

I förhållande till detta finns det också en fara att förminska evangeliets innehåll på ett motsatt sätt. Bibeltroende kristna som står emot liberalteologin som påstår att det inte finns något normativt eller historiskt innehåll i Bibeln kan göra det motsatta misstaget att lägga till främmande element och se dem som om de vore på samma nivå som Skriftens auktoritet. Med andra ord, Guds ords normativa innehåll [absolutes] kan förstöras på båda sätten. Med andra ord kan liberalteologen påstå "Det finns ju inga normer i allmänhet och i synnerhet inte i Bibeln", eller så kan den evangeliske kristne påstå att medelklassens moraliska normer och synsätt har samma status som Guds ord.

En tydlig illustration av detta är att se på hur kyrkan behandlar en kulturellt avvikande person eller den som är klädd på ett annorlunda sätt. Från hela världen kommer det unga människor till L'Abri och blir kristna och sedan åker de hem och försöker hitta en bibeltrogen kyrka som accepterar dem utan att begära att de ändrar på sin livsstil. Med det menar jag inte att de skulle stanna kvar i droger eller ett promiskuöst sexliv som är emot Guds ord. Istället talar om jag om det sätt som de klär sig eller talar. Det är en av mina största sorger att de evangeliska kyrkorna

ofta inte accepterar en person vars livsstil inte passar in i deras lokala medelklassnorm. Och det är olyckligt att vi oftast inte förstår när vi gör detta. Det är inte bara kärlekslöst, för vi har ju på samma gång förstört Guds ords auktoritet genom att sätta något annat, våra medelklassnormer, på samma nivå.

Om du frågar mig varför de evangeliska kyrkorna så ofta har varit svaga i rasfrågan tidigare så tror jag att det handlar om samma sak. Kyrkan var omgiven av en kultur som hade rasistiska fördomar som inte såg alla människor som likvärdiga och hon lät detta infiltrera henne. Vi skapade tabun skilt från och t.o.m. emot Guds ord och höll dem för att vara jämställda med Bibelns normer. Men att upphöja en kulturell norm till något absolut är än mer destruktivt i dag eftersom vi är omgivna av en kultur som är helt relativistisk. När vi gör andra saker likvärdiga med Guds ords normer är det troligen inte mindre syndigt i Guds ögon nu än i det förgångna, men det är mer destruktivt. Således får vårt tal om innehållet i den kristna tron synnerligen praktiska konsekvenser.

Så vi måste ha ett robust läromässigt innehåll och vi måste praktisera detta innehåll, praktisera den sanning vi påstår att vi tror på. Vi måste visa för våra barn och inför den värld som bevakar oss att vi tar sanningen på allvar. Det duger inte att i en relativistisk tidsålder säga att vi tror på sanning och komma till korta i vårt praktiserande av den i sammanhang där vad vi gör kan observeras och där det kostar på. Vi som kristna säger att vi tror att sanning existerar. Vi säger att vi har sanning från Bibeln. Och vi säger att vi kan vidareförmedla denna sanning genom språkliga påståenden till andra människor och att de kan tillgodogöra sig denna sanning. Detta är exakt vad evangeliet påstår och detta är vad vi påstår. Men vi lever i en relativistisk tidsålder. Tror du för ett ögonblick att vi kommer att vara trovärdiga om vi säger att vi tror på sanningen utan att praktisera den i religiöst avseende? Om vi inte gör detta kan vi inte förvänta oss att de hårdhudade unga moderna människorna (inte bara de som är utanför kyrkan) tar oss på allvar då vi säger att "det finns en sanning" när de är omgivna av en enstämig konsensus om att den inte finns.

Här är ett exempel från den akademiska världen. En ung kvinna var lärare på ett av de större universiteten i Storbritannien och en sann kristen och mycket begåvad. Hon undervisade på en sociologisk institution vars ämnesföreståndare var en ledande behaviorist och han sade till

*“Det finns sanning
och vi måste hålla fast vid den.”*

henne att hon antingen måste undervisa enligt behaviorismens ramverk eller förlora sin anställning. Plötsligt konfronterades hon med frågan om hur man praktiserar sanningen. Hon sade nej, hon kunde inte undervisa enligt behaviorismens förutsättningar och så förlorade hon sin anställning. Detta är vad jag menar med att praktisera sanningen även när det kostar på. Och detta kommer att hända på flera platser och på många olika sätt. Det kommer att komma upp i fråga om sexuell ut- och samlevnad i sammanhang som är promiskuösa i fråga om sex. Genom Guds nåd måste vi vara noggranna med att praktisera det vi säger att Bibeln talar om i fråga om relationen mellan män och kvinnor, annars kommer vi att förstöra den sanning som vi säger oss tro på. (Och detta praktiserande kommer att inkludera kyrkotukt om det är nödvändigt.)

Men ingen annanstans är sanningens praktiserande viktigare än i fråga om religiöst samarbete. Om jag säger att kristen tro verkligen är en beständig sanning och att liberalteologen har fel – så fel att vad han lär är emot Guds ord – och om jag sedan av någon anledning, oavsett vilken, är villig att agera offentligt som om våra ståndpunkter är identiska har jag förstört sanningens praktiserande, som denna generation förväntar sig av mig och t.o.m. begär av mig om jag ska vara trovärdig i deras ögon. Hur kan vi vara trovärdiga i en relativistisk tidsålder om vi samarbetar religiöst med de som i böcker och föreläsningar visar att de i själva verket inte tror på något (praktiskt taget) av Skriftens innehåll?

Det är tämligen säkert att om vi agerar naivt i fråga om religiöst samarbete kommer nästa generation också att vara naiv i lärofrågor och sär-

skilt när det gäller förtroendet för Bibeln. Vi kan bevittna detta i delar av den evangeliska världen också. Vi måste ha modet att upprätthålla en klar läromässig position.

Men låt oss vara tydliga. Vi bör verkligen inte låta våra små och sekundära egenheter i kyrkliga sammanhang bli upphöjda till en nivå som gör det omöjligt att samarbeta med oss. Det är de centrala läropunkterna i Guds ord som gör kristen tro till vad den är. Dessa måste vi orubbligt hålla fast vid och, även när det är kostsamt för oss, ja till den grad att vi tvingas till tårar, måste vi hålla fast vid det faktum att där inte endast finns en antites till sanningen utan också en antites som är synlig i praktiken.³ I lojalitet till den Gud som finns till, som är oändlig och personlig, som har talat i Skriften och i medkänsla med vår egen och den yngre generationen, får vi evangelikala inte våga nöja oss med halvmesyrier i fråga om sanning eller dess praktiserande.

Alltså finns det tre saker som måste vidkännas och betonas som har med det första innehållet att göra.

1. Läroinnehållet.
2. Bibelns språkliga natur (speciellt de första kapitlen i Första Mosebok).
3. Sanningens praktiserande.

Vi kan tala om metoder och entusiasmera varandra, vi kan uppmana varandra till allehanda handlingar men om vi inte är rotade i den kristna trons innehåll och sanningens praktiserande kommer vi att ha byggt vårt hus på en sandgrund och bara underblåst vår tids förvirring.

Det andra innehållet: Ärliga svar på ärliga frågor

Det andra innehållet handlar om att kristen tro är sann och att vi därför måste ge ärliga svar på ärliga frågor. Kristen tro är sann, en sanning som Gud talat. Och om den är sann kan den också besvara frågor.

I Bibeln finns det ingen motsättning mellan det intellektuella och det kulturella å ena sidan och andlighet å andra sidan. Men i evangeliska sammanhang har det ofta funnits en slags platonism, en stark tendens att dela människan i två delar – hennes andliga natur å ena sidan, och allt annat, å andra sidan. Denna tankegång måste vi slå sönder med våra händer som en lerfigur och kasta bort. Vi måste medvetet förkasta det platoniska elementet som har lagts till den kristna tron. Gud skapade en hel människa och det är hela människan som är återlöst i Kristus. Om vi är kristna är Kristus Herre över hela våra liv. Detta inkluderar det så kallat

andliga så väl som det intellektuella, det skapande och det kulturella. Det inkluderar områden som har att göra med lag och rätt, sociologi, psykologi etc. Kristi herravälde över våra liv inkluderar varje del.

Bibeln påstår inte att det finns något distinkt i människan som är andligt och att resten av henne är separerat utan relation till Guds lag och norm. Det finns inget i Bibeln som säger "Bry dig inte om det intellektuella eller det kulturella. Vi följer Bibeln i andliga ting men det intellektuella och det kulturella kan vi åsidosätta eftersom de inte är viktiga för Gud."

Om kristen tro är sann, så som Bibeln hävdar, måste denna sanning beröra varje del av våra liv. Tänk dig att livet är en tårta. Kristen tro kommer att beröra varje del av tårtan. I våra liv är Kristus Herre och Bibeln vår norm. Vi står under Skriften. Det är inte så att det bara är det "andliga" som står under Skriften och allt det andra är fritt från det.

Tänk på Paulus tjänst. Han gick till judarna och vad hände när han talade till dem? De ställde frågor till Paulus och han svarade dem. Han gick till hedningarna och de ställde frågor och han svarade. Han gick till torget och diskuterade och debatterade och gav ärliga svar på ärliga frågor. Han gick till Areopagen och han gav ärliga svar på ärliga frågor. På tre ställen i Bibeln talar Paulus till de som inte hade uppenbarelsen, hedningarna, utan att några judar var närvarande. Den första gången var i Lystra där diskussionen avbröts. Sedan finner vi honom på Areopagen där han utfrågades och Paulus svarade, men han avbröts igen. Men på en plats, som väl var, avbröts han inte och det var i de första två kapitlen i Romarbrevet. Och här finner vi samma typ av argumentation som han hade påbörjat i Lystra och på Areopagen.

Många kristna tror att första Korintierbrevet säger att vi inte skall använda våra intellekt. Men det är inte fallet. Vad det talar emot är människans försök att vara autonom och sin egen källa till visdom och kunskap, utan att ha någon relation till uppenbarelsen i Guds ord. Det är ett humanistiskt och rationalistiskt sätt att förstå människans intellektuella situation eftersom hennes vishet inte påstås komma från Bibeln utan från henne själv – och detta måste vi kraftfullt stå emot. Paulus argumenterade i första Korintierbrevet emot den tidiga gnosticismen som hävdade att människan kunde blir räddad på basis av en sådan mänskligt grundad kunskap. Därför besvarade Paulus frågor allt eftersom de kom upp.⁴

Tänk på Jesu egen tjänst. Hur såg den ut? Han besvarade ständigt frågor.

*“Om kristen tro är sann, så som
Bibeln hävdar, måste denna sanning
beröra varje del av våra liv.”*

Diskussionen skiljer sig givetvis från Paulus möten i den grekisk-romerska delen av deras samtid eftersom Jesus befann sig i ett judiskt sammanhang, och därför skiljer sig frågorna åt. Men hans verksamhet gick ut på att svara på frågor – denne Jesus Kristus, Guds son, den andra personen i Treenigheten och vår frälsare och Herre. Men nu kanske någon invänder ”Sade han inte också att du blir frälst om du är som ett litet barn?” Och det sade han givetvis. Men har du någonsin mött ett barn som inte ställer frågor? De som använder detta argument kan knappast ha lyssnat på några barn eller så har de glömt att de själva var det en gång! Mina fyra barns oändliga ström av frågor utmanar mig långt mer än universitetsfolk någonsin har gjort. Jesus menade inte att detta att komma till honom som ett barn innebar att vi skulle ta ett språng i tro utan någon förnuftsgrund.⁵ Det Jesus menade var att barnet, när det fått ett tillfredsställande svar, accepterar det. Barnet har inte en förutfattad mening som gör det okänsligt för svarets giltighet. Det är däremot vad rationalisten och humanisten har.

Kristen tro kräver av oss att vi har tillräckligt med medkänsla att lära oss svaren på vår generations frågor. Problemet med de flesta av oss är att vi vill kunna svara på frågorna omedelbart som om vi bara kunde hålla in alla fakta i ena örat genom en tratt och sedan rapa upp dem och vinna alla diskussioner. Men det är inte möjligt. Att svara på frågor kräver mycket arbete. Kan du svaren på alla frågor? Nej, men du måste försöka. Börja med att lyssna med medkänsla. Fråga dig vad den du lyssnar till

verkligen har för frågor och försök sedan att läsa på och studera för att finna svaret.

Alla är inte kallade att svara på intellektuella frågor. Men går du t.ex. till skeppsarbetarna har du en liknande uppgift. Mitt andra pastorat var bland skeppsarbetarna och de hade precis samma frågor som den universitetsutbildade människan har. Skillnaden är att de inte uttryckte dem på samma sätt.

Svar är inte frälsning. Frälsning är att knäfalla och att acceptera Gud som skapare och Kristus som Frälsare. Jag måste falla på knä två gånger för att bli en kristen. Jag måste böja mig för det faktum att jag inte är autonom: jag är en skapad varelse skapad av Skaparen. Och jag måste böja mig för det faktum att jag har en skuld som syndare och att jag behöver Kristi fullbordade verk för min frälsning. Och så måste den Helige Andes verk till också. Nu talar jag om inte mindre än vårt ansvar att ha tillräckligt med medkänsla för att be och att göra en extra ansträngning för att svara på ärliga frågor. Givetvis ska vi inte endast studera kulturella och intellektuella frågor. Vi måste studera dem och Bibeln och i båda fallen fråga den Helige Ande om hjälp.

Det är inte sant att varje intellektuell fråga är en moralisk manöver för att komma undan. Det finns ärliga intellektuella frågor och man måste kunna få ställa dem. Kanske är det inte så att alla i våra kyrkor eller ungdomsgrupper kan svara på dem men kyrkan borde träna män och kvinnor som kan. Det är en del av vad kristen utbildning borde handla om.

Bibeln lägger en enorm vikt vid innehållet med vilket vårt förstånd kan arbeta. I första Johannesbrevet talas det om vad vi ska göra om en ande eller profet knackar på vår dörr i kväll. Om en profet eller ande knackar på din dörr, hur vet du om han är från Gud eller inte? Jag har stor respekt för det ockulta, speciellt efter saker vi har sett och kämpat emot i L'Abri. Om en ande eller en profet kommer, hur bedömer du honom? Johannes säger: "Mina älskade, tro inte alla andar utan pröva andarna om de kommer från Gud. Ty många falska profeter har gått ut i världen. Så känner ni igen Guds Ande: varje ande, som bekänner att Jesus är Kristus, som kommit i köttet, han är från Gud".⁶

Detta är ett mycket djupsinnigt svar. Det har två delar. Först sägs det att Jesus existerade även innan inkarnationen som den andra Personen i treenigheten. För det andra sägs det att han blev människa. När en profet eller ande kommer till dig är testet för om han ska tas emot eller förkas-

tas inte den erfarenhet som han eller hon pekar på. Inte heller är det erfarenhetens styrka eller någon yttre manifestation som profeten eller anden visar. Grunden för att ta emot en ande eller profet – *och hela grunden för kristen gemenskap* – är den kristna läran. Det finns ingen annan måttstock. Satan kan efterapa sanningen och han kommer att göra det.

Jag är inte emot erfarenheter eller känslor i sig, eftersom de har en given plats i våra liv. Vad jag säger är att du inte kan lita på dina känslor eller deras styrka eller den kick du kan få av dem när du möter en ande eller en profet. Din känsla bevisar inte för ett ögonblick om han är från Gud eller djävulen eller om dina känslor helt enkelt är från dig själv. Och samma sak gäller för kristen gemenskap som, enligt Guds ord, skall prövas på grundval av den kristna läran med vårt förnuft.

Så långt har jag talat om två innehållsliga punkter – om klarheten i läran och vikten av ärliga svar på ärliga frågor. Nu vill jag tala om två verkligheter som har med den kristna tron att göra.

Översättning av Francis Schaeffers föredrag 'Two contents, two realities' som han gav i juli 1974 på International Congress of World Evangelisation i Lausanne, Schweiz. Översättningen är gjord av Stefan Lindholm. Artikeln fortsätter i nästa nummer.

Fotnoter

1. Detta är den teologiska inriktning som associeras med den schweiziske teologen Karl Barth (1886-1968), vilken Francis Schaeffer identifierade som sin främsta samtida teologiska huvudmotståndare. Trots att det kan finnas anledning att kvalificera och kritisera delar av Schaeffers tolkning av Barth, står hans centrala påståenden fast i sakfrågan: Kristen tro kan inte förändligas eller separeras från förnuftet. Lika lite som det kan rationaliseras å andra sidan, vilket Schaeffer var lika noga med att betona.
2. Det Schaeffer betonar här är hur han såg sin samtids teologer och kristna falla för frestelsen att se på Bibeln eller delar av den, t.ex. första delarna av Första Mosebok, som ohistoriska. Detta synsätt kommer ifrån 1800-talets liberalteologi med dess rationalistiska metod och historisk-kritiska bibelsyn.
3. Schaeffer syftar här på den dialektiska synen på sanning som framlades av G.W.F. Hegel (1770-1831). Sanningen, enligt Hegel, är en syntes av ett påstående (tes) och ett motpåstående (antites) eftersom sanningen finns i det som är gemensamt i de båda ytterligheterna. Schaeffer menade att detta bröt ner själva sanningsbegreppet eftersom det omintetgjorde motsägelselagen.
4. Schaeffer var alltså inte emot att människan kunde ha kunskap om världen i allmänhet. Frågan här handlar om kunskap i förhållande till frälsningen.
5. Schaeffer skriver ordagrant här: "Jesus did not mean that coming as a little child simply meant making an upper-story leap." Med "upper-story leap" menade han att tron inte skulle vara separerat från förnuftet så som han menade att t.ex. den danske teologen Sören Kierkegaard (1813-1855) förespråkade. För mer om detta se hans *Den Gud som finns till* (Herrljunga, 1968) kap. 2.
6. 1 Joh. 4:1-2, *Svenska Folkbibeln*.

Francis Schaeffer